

Бердянський державний педагогічний університет



VI

ОСВІТА І СУСПІЛЬСТВО VI

Міжнародний збірник наукових праць

За загальною редакцією

Тетяни Несторенко

Ренати Бернатової

Бердянськ – 2021

ISBN 978 – 83 – 66567 – 26 - 9

*Рекомендовано Вченою радою гуманітарно-економічного факультету
Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 10 від 20.04.2021 р.)*

Освіта і суспільство VI: Міжнародний збірник наукових праць / Під ред.
Т. Несторенко, Р. Бернатової. Бердянський державний педагогічний
університет. Ополє: видавництво Вищої школи управління і адміністрації
в Ополє, Польща. 567 с. ISBN 978-83-66567-26-9.

Рецензенти:

prof. PaedDr. Йозеф Ліба, PhD. (Словаччина)
д.е.н., проф. Павло Захарченко
Славомір Шліва, PhD. (Польща)

Редакційна колегія

doc. RNDr. Рената Бернатова, PhD. (Словаччина)
prof. Ing. Яна Бургерова, PhD. (Словаччина)
Войчех Дучмал, PhD. (Польща)
к.і.н., доц. Тамара Макаренко
к.е.н., доц. Олександр Несторенко
к.е.н., доц. Тетяна Несторенко
doc. PaedDr. Аліца Петрасова, PhD. (Словаччина)
проф. WSZiA Тадеуш Покуса, PhD. (Польща)
Ядвіга Ратайчак, PhD. (Польща)

*За зміст, достовірність фактів, дат, назв і оформлення
літературних джерел автори статей відповідають особисто.*

Видавництво

Вища школа управління і адміністрації в Ополє
46-020 Польща, Ополє, вул. Неджялковського, 18
тел. +48 (77) 402-19-00/01
E-mail: info@poczta.wszia.opole.pl

© Т. Несторенко, Р. Бернатова, 2021.
© Автори статей, 2021.

СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА	304
Олена Бальбуза, Ірина Орленко. Арт-терапія як засіб розвитку комунікативної функції мовлення дошкільнят з особливими освітніми потребами	304
Катерина Михайлянц. Теоретичні основи підготовки дітей з порушеннями мовлення до навчання грамоти	309
Катерина Сметаніна. Труднощі формування англомовної комунікативної компетентності у дітей з особливими потребами	316
ЕКОНОМІКА І ОСВІТА	320
Iuliia Bondar, Anton Ternavskiy, Dmytro Nahornyi, Svitlana Prysiazhna. Economic assessment of the staffing of the qualitative composition of managerial medical personnel	320
Wladysław Wornalkiewicz. Możliwości unowocześnienia logistyki odbioru mleka	328
УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ	344
Ольга Гуренко, Ганна Лопатіна, Наталя Цибуляк. Фундаментальні цінності європейського простору вищої освіти: імплементація в освітній простір Бердянського державного педагогічного університету	344
Олександра Мармаза. Експертиза проєктів розвитку закладу освіти: управлінський контекст	352
Ван Сінсінь. Особливості організації навчального процесу в університетах КНР в умовах пандемії	361
Менглін Сюй. Відкриті онлайн-курси англійської мови в Китаї	366
Чень Ченьлін. Навчання в режимі онлайн на китайській навчальній платформі Dingtalk	370
КОМУНІКАЦІЯ І ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТА	374
Bibiána Hlebová. Formalizované a neformalizované žánre rómskeho folklóru v rómskych rozprávkach (paramisa)	374
Olha Kozii. Studying theoretic English grammar: key problems and the ways of their solution (based on the study of the noun)	385
Olena Vovk. Grammatical awareness: conceptualization and internalization	389

ЕКСПЕРТИЗА ПРОЄКТІВ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: УПРАВЛІНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

EXAMINATION OF EDUCATIONAL DEVELOPMENT PROJECTS: MANAGEMENT CONTEXT

Олександра Мармаза

Oleksandra Marmaza

Анотація

У статті висвітлено стан вивчення проблеми експертного оцінювання у науковому дискурсі, розкрито сутність технології експертизи. З'ясовано, що експертиза проєкту розвитку закладу освіти – це раціональна технологія його попереднього оцінювання та одночасно вид педагогічної діяльності, яка спрямована на удосконалення проєкту до його безпосереднього впровадження. Визначено основні складники експертизи проєкту: об'єкт експертизи, мета експертизи, процедура експертизи, продукт експертизи. Схарактеризовано етапи експертизи: вибір експертів та формування експертної групи; розроблення плану та визначення оптимальних умов експертної діяльності; з'ясування техніки оцінювання; вибір експертних методів; оброблення даних та підведення підсумків експертної діяльності.

Abstract

The article highlights the state of study of the problem of expert evaluation in scientific discourse, reveals the essence of examination technology. It was found that the examination of the project of development of an educational institution is a rational technology of its preliminary assessment and at the same time a type of pedagogical activity, which is aimed at improving the project before its direct implementation. The main components of the project examination are determined: the object of examination, the purpose of examination, the examination procedure, the product of examination. The stages of examination are characterized: selection of experts and formation of expert group; development of a plan and determination of optimal conditions for expert activity; elucidation of assessment techniques; choice of expert methods; data processing and summarizing expert activities.

Ключові слова: управління закладом освіти, проєкт, технологія експертизи, експертиза проєктів.

Key words: management of educational institution, project, examination technology, project examination.

Вступ

Розвиток теорії та практики стратегічного управління закладом освіти зумовлює діяльність педагогічних колективів з розроблення інноваційних проєктів. Відтак зростає необхідність у їхньому превентивному оцінюванні, у проведенні експертних процедур, оскільки у такий спосіб можна заздалегідь виявити недоліки, проблеми та вирішити їх ще до реалізації проєктів. Це створює унікальну можливість за потреби внести доповнення, зміни, корекцію ще до практичного упровадження розробленого

проєкту, що зберігає час, сили, репутацію керівника та педагогічного колективу, знімає низку авральних заходів, перевантаження.

Технологія експертизи використовується в ситуаціях, коли необхідно дати оцінку в умовах високого рівня невизначеності. Експертиза за суттю та змістом відрізняється від аудиту, контролю, перевірки, інспектування. Це пов'язано, передусім, із відсутністю перевірених критеріїв та показників оцінювання, бо інноваційний проєкт завжди буде передбачати тільки гіпотетичні результати, які ще належить перевірити практикою.

Останнім часом керівники закладів освіти все частіше звертаються до технології експертизи розроблених проєктів. Проте вони вкрай слабо забезпечені необхідними науково-методичними рекомендаціями щодо експертного оцінювання, не здійснюється належна підготовка з цієї проблеми в умовах вищого закладу освіти та в процесі підвищення кваліфікації.

1. Технологія експертного оцінювання

1.1. Стан вивчення проблеми експертного оцінювання у науковому дискурсі

Використання методу педагогічної експертизи під час проведення наукових досліджень розкрили такі автори, як: О. Ануфрієва, М. Архангельський, Г. Воробйов, Б. Гершунський, Ю. Гільбух, П. Піскунов, В. Черепанов та ін. Вони пов'язують експертні процедури із вивченням різних педагогічних об'єктів та систем.

Експертиза навчальних досягнень учнів та якості освіти стала предметом дослідження М. Дарманського, А. Єрмоли, Р. Ільясова, О. Касьянової, М. Крулехт, О. Майорова, Д. Матроса, Л. Петренко, В. Пікельної, Д. Полєва, Д. Рупняк, І. Тельнюк.

Експертному оцінюванню управління закладом присвячено роботи Г. Дмитренка, Г. Єльнікової, О. Колеснікової, В. Луначека, З. Рябової, В. Шаркунової.

Питанням експертизи інноваційних процесів у закладі освіти присвячено дослідження Л. Даниленко, Л. Ващенко, І. Гавриш, В. Чудакової.

Можливості використання методу експертизи для оцінювання закладу освіти та його систем розкрито в роботах О. Моїсєєва, Т. Новікової, О. Новікова, Г. Дмитренка, М. Поташника.

Водночас ці дослідження методу експертизи є супутніми для викриття певних основних питань (освітніх досягнень учнів, стану інноваційної діяльності, якості систем управління тощо). Проблема власне експертизи, її сутності, змісту та умов проведення розкрита вкрай слабо.

1.2. Сутність експертизи

Однією із стратегічних задач розвитку освіти визначено забезпечення її якості. Це, в свою чергу, вимагає ефективних технологій оцінювання.

Експертиза (лат. *expertus* – дослідний) – це дослідження спеціалістом (експертом) питань, для вирішення яких необхідні спеціальні пізнання. Експертиза – це оцінка спеціалістом стану об'єкту (діяльності, системи, проєкту тощо). За Т. Новіковою, експертна діяльність – це особливий тип дослідної діяльності, де об'єктом вивчення є педагогічна практика, яка розвивається [6]. М. Крулехт та І. Тельнюк визначають педагогічну експертизу як комплекс логічних і математичних процедур, спрямованих на отримання інформації, її аналіз і узагальнення з метою підготовки та прийняття компетентного управлінського рішення [2]. Л. Петренко вважає, що експертиза – це технологія оцінювання результатів діяльності за допомогою професійних спеціалістів, які роблять висновки про їх якість [7].

Таким чином, експертиза проєкту розвитку закладу освіти – це раціональна технологія його попереднього оцінювання та одночасно вид педагогічної діяльності, яка спрямована на удосконалення проєкту до його безпосереднього упровадження.

Організаційний алгоритм експертизи передбачає послідовність логічних кроків: виявлення проблем – вивчення недоліків – виявлення причин. Експертиза виконує освітню, дослідницьку, методичну, консультаційну, коригуючу, прогностичну, інноваційну функції.

1.3. Структурні компоненти експертизи

Л. Петренко виділяє такі структурні компоненти експертизи, як: методика експертного оцінювання, склад експертів, зміст експертизи, технологія експертного оцінювання, система методів оцінювання, процедура експертизи, обробка та аналіз експертних матеріалів, узагальнення результатів експертизи та формулювання висновків, доведення та обговорення висновків експертів [7]. За Д. Рупняк, до складників експертизи відносяться: визначення мети експертного дослідження, складання опитувальника для експертів, погодження правил, комплектування експертної комісії, складання правил обробки результатів, визначення ступеня узгодженості експертів [8].

На нашу думку, основні складники експертизи стратегічного проєкту – це: об'єкт експертизи, мета експертизи, процедура експертизи, продукт експертизи.

Об'єктами під час експертизи проєкту розвитку закладу освіти виступають: інновація, яку покладено у основу проєкту (експертиза стосується доцільності використання даної інновації, її можливостей для вирішення проблеми); потенціал учасників проєкту (оцінюються можливості колективу реалізувати заплановане); ресурсне забезпечення проєкту (вивчаються умови реалізації проєкту).

Важливим є аспект формулювання цілей та завдань експертизи. За різними авторами (Р. Ільєсов, М. Крулехт, Л. Петренко, В. Пікельна, Д. Рупняк, Дж. Спіро, І. Тельнюк, О. Удод), цілі експертизи проєктів розвитку стосуються: з'ясування ступеня відповідності нормам, стандартам, яких треба непохитно дотримуватись і які не можуть порушуватись ніякими інноваціями; виявлення авторського задуму проєкту; установлення ціннісного аспекту інноваційного проєкту; виявлення істотних недоліків проєкту та можливих проблем; уточнення шляхів та засобів удосконалення; надання рекомендацій та пропозицій щодо оптимізації розвитку; виявлення суспільного (професійного, педагогічного, наукового тощо) значення інноваційного проєкту; з'ясування реалізаційного потенціалу, ресурсного забезпечення проєкту; оцінки діяльності розробників та учасників проєкту тощо.

2. Процедура експертизи

2.1. Етапи експертизи

Процедура експертизи передбачає певні етапи. Так, Д. Рупняк визначає три етапи: підготовчий (прийняття рішення про експертизу, створення експертної комісії, розроблення плану експертизи), основний (визначення процедури експертизи, встановлення критеріїв та показників та власне процес оцінювання), підсумковий (аналіз результатів експертної діяльності, формулювання висновків, розробка рекомендацій та пропозицій, прийняття рішення про підсумки експертизи) [8]. М. Крулехт та І. Тельнюк зміст роботи експертної групи теж розподіляють за трьома етапами. На початковому етапі визначається мета та завдання експертизи, формулюють проблеми, встановлюється відповідальність та права і обов'язки членів експертної групи. На основному етапі складаються анкети, опитувальники, тести, контрольно-діагностичні завдання; визначаються методи та критерії оцінювання; збираються, аналізуються та оцінюються дані; розробляються рекомендації. На завершальному етапі відбувається опитування експертів, оформлення документів, формулюють експертні висновки [2].

До основних етапів експертизи ми відносимо: вибір експертів та формування експертної групи, розроблення плану та визначення оптимальних умов експертної діяльності, з'ясування техніки оцінювання, вибір експертних методів, оброблення даних та підсумковий етап.

2.2. Вибір експертів та формування експертної групи

Процедура експертизи розпочинається з вибору експертів та формування експертної групи.

Експерт – це спеціаліст, котрий дає висновок при розгляді будь-якого питання. Завдання експертної групи полягає у глибокому вивченні проєкту та відповідних цьому діяч: збирання інформації про стан об'єкту, системи, діяльності; аналіз факторів, що спричинили цей стан; відстеження позитивної динаміки; оцінювання реального стану; формулювання рекомендацій.

Експертизу необхідно здійснювати за двома напрямками: змістовому та діяльнісному. Звідси і залежить добір експертів. Одні повинні бути провідними спеціалістами і знатись на предметі аналізу (наприклад, науковці, які розуміються на певних педагогічних технологіях: розвивальне навчання, модульна технологія та ін.), а інші – бути провідними фахівцями щодо аналізу умов, організації впровадження, ресурсного забезпечення тощо. Інноваційний проєкт передбачає багато невідомих. Проте спеціалісти у своїй галузі можуть гіпотетично передбачити розвиток подій, висунути здогадки про оптимальність варіантів рішення проблеми. Експертами можуть бути вчені, викладачі вишів, інститутів удосконалення, провідні спеціалісти відділів освіти, а також колегіальні експерти – кафедри, наукові лабораторії, комісії [5].

Виокремлюють три форми експертної роботи: індивідуальна, колективна, комплексна. Індивідуальна експертиза передбачає роботу одного експерта, який є висококласним спеціалістом і бере на себе повну відповідальність за результати експертизи. Колективна форма передбачає групову роботу експертів з різних аспектів проєкту, коли проєкт потребує не тільки заповнення протоколу експертизи, а й колегіального обговорення, дискусії. Комплексна форма експертизи передбачає багатоетапну, спеціально організовану процедуру, що зумовлена складністю проєкту. За цих умов проводяться додаткові консультування зі спеціалістами, які не входять до експертної групи. Коли оцінку дає декілька експертів, то дійсне знаходиться у колі діапазону оцінок окремих експертів, а це означає, що узагальнена колективна думка більш достовірна.

З метою експертизи інноваційного проєкту необхідно укомплектувати експертну групу у складі 5-11 чоловік. Експерти повинні бути адміністративно незалежні. Основні якості експерта – це: загальна ерудиція, позитивне ставлення до експертизи, зацікавленість, діловитість, креативність, відсутність схильності до конформізму, широта мислення, зібраність, об'єктивність, конструктивність мислення, самокритичність [4].

Компетентність експерта повинна складатись із спеціальної та кваліметричної. Спеціальна компетентність передбачає фахову грамотність по відношенню до об'єкта експертизи. Цю компетентність можна встановити за допомогою таких методів, як: самооцінка, взаємооцінка, тестування, анкетування. Окрім того, дієвими є рейтингові методи, які дозволяють на основі певних даних (місце роботи, займана посада, стаж та досвід роботи, вчені звання, наукові ступені, публікації, участь у подібних експертизах, самооцінка тощо) визначити рівень компетентності потенційного експерта. Кваліметрична компетентність стосується володіння засобами виміру різних аспектів об'єкту експертизи.

У США до експертних комісій обов'язково включають представників двох позицій: тих, хто позитивно ставиться до розроблення та впровадження інноваційного проєкту, та скептиків і супротивників подібного проєкту. В цьому теж є раціональне зерно: з'ясування істини через виявлення та обговорення недоліків, проблем, перспектив, умов проєктної діяльності.

Формування експертної групи складається із таких обов'язкових кроків, як: встановлення кількості членів експертної групи; комплектування списків кандидатів в експерти; оцінка компетентності претендентів (метод анкетних даних; метод самооцінки; метод взаємних рекомендацій; комплексний підхід); встановлення персонального складу експертної групи.

2.3. Розроблення плану та визначення оптимальних умов експертної діяльності

Розроблення плану експертної діяльності передбачає визначення строків та змісту роботи на основі постановлених цілей і задач. Не менш важливими є розроблення принципів та з'ясування умов експертизи. Принципами експертної діяльності є такі: діалогічності, співробітництва, конструктивності, креативності, гнучкості, плюралізму, конфіденційності, відповідальності, відкритості та публічності експертних дій та рішень, незалежності та правової захищеності експертів, обґрунтованості оцінок, об'єктивності висновків.

До основних умов експертної діяльності необхідно віднести нормативне забезпечення діяльності експертної групи, встановлення правил роботи та поведінки, доступ експертів до інформації, ресурсну підтримку.

Можна виділити три види експертизи: зовнішню (здійснюється спеціалістами, які не є працівниками даного закладу і розробниками інноваційного проєкту), внутрішньошкільну (здійснюється спеціалістами закладу, які не входять до групи розробників проєкту) та самоекспертизу (здійснюється розробниками проєкту).

2.4. З'ясування техніки оцінювання

На техніку оцінювання впливають особливості таких аспектів експертизи, як: нормування (передбачає вивчення нормативно-законодавчого поля проєктної діяльності, відповідності стандартам, програмам тощо); ідентифікація (передбачає співставлення з першоджерелами, авторськими розробками, вивчення особливостей нових умов та ступеня їхнього впливу на очікувані результати); передбачення (за умов, коли відсутні стандарти та норми, вступає в силу інтуїтивне передбачення розвитку певних подій, результатів тощо); презентація (передбачає вивчення оформлення проєкту, мовленнєвої культури, його зрозумілості для інших).

Виокремлюють два підходи до експертного оцінювання: нормативне – встановлення відповідності нормам, стандартам; критеріальне – оцінювання за встановленими критеріями.

Під час експертизи інноваційного проєкту частіше відбувається критеріальне оцінювання. Під критеріями розуміють ті явища, які відбивають його істотні характеристики і саме тому підлягають оцінці. Інновації можуть стосуватись різних аспектів діяльності закладу освіти, вони є різноплановими. Тому не може бути єдиної критеріальної основи для оцінки відповідності інновації проблемі, яка виникла в закладі та зумовила пошук інновацій; для вивчення прогнозованої якості розробленого проєкту та результатів його впровадження. Багатомірність експертної оцінки є запорукою об'єктивного та якісного осмислення інноваційного проєкту. Вважаємо, що наявність критеріального апарату, розробленого до початку реалізації проєкту, дозволить більш ефективно оцінити можливість досягнення запланованих цілей та результатів [3].

Критерій – це ознака, на підставі якої робиться оцінка, визначення або класифікація. Критерії експертизи визначаються різними факторами, серед яких основні – це: суть інноваційного проєкту, характеристика об'єкту інноваційної діяльності, цілі експертизи, принципи діяльності, нормативна база, умови процедури експертизи, можливості використання технічних засобів та застосування експертних методик тощо.

За Т. Новіковою, критерії бувають: загальні – ті критерії, що дозволяють оцінити значущість проєкту з точки зору основних тенденцій, цілей та напрямів розвитку на різних рівнях його організації (новизна проєктної ідеї, масштабність інноваційного проєкту, рівень інноваційності проєкту, системність інноваційного проєкту, ефективність інноваційного проєкту, можливість використати інноваційний досвід іншим); спеціальні – ті критерії, які дозволяють оцінити компетентність автора, змістовність проєкту з точки зору його повноти, відповідності нормативним вимогам (повнота структури інноваційного проєкту, взаємозв'язок структурних елементів проєкту); окремі – ті, які дозволяють оцінити ступінь обґрунтованості проєкту з точки зору можливостей його впровадження та життєздатності (реалістичність, втілюваність, ступінь розробленості проєкту) [6].

Критерії оцінювання проєкту розкриваються через систему конкретних показників. Наприклад: аналітичне підґрунтя проєкту (використання відповідних діагностичних засобів, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між окремими явищами, наявність змістовних узагальнень та висновків); постановка проблеми (чіткість формулювання, обґрунтованість, актуальність); визначення мети (перспективність, конкретність, реалістичність); інноваційний потенціал проєкту (відповідність змісту проєкту сучасному розвитку науки і практики, корисність (продуктивність) обраних інновацій для закладу освіти, інтегративність (вплив на всі підсистеми)); концептуальність (наявність відповідної ідейної бази (ідеї, концепції, принципи, підходи) розвитку закладу, наявність гіпотетичної моделі розвитку закладу освіти, чіткість формулювання бажаних результатів); вироблення напрямів діяльності (розділів проєкту) (відповідність цілям та завданням, оптимальність, можливість реалізувати через комплекс робіт); якість плану реалізації (достатність запланованих дій для досягнення результату, забезпеченість плану ресурсами (кадрові, час, матеріально-технічні, фінансові та інші), можливість контролювати реалізацію (керуваність)); адаптивність проєкту (легко адаптується до умов закладу освіти з урахуванням динаміки та тенденцій розвитку, враховані можливості корекції (удосконалення, незначних змін), наявність відповідальності за результати роботи); рефлексивність (можливість самоекспертизи діяльності закладу, можливість самоаналізу діяльності колективу, можливість самоаналізу діяльності керівника).

Експертні оцінки виставляються за кожним показником в залежності від ступеня реалізації: 0 балів – показник відсутній; 1 бал – показник недостатньо виражений; 2 бали – показник достатньо виражений; 3 бали – показник виражений оптимально. Можна задіяти будь-яку іншу зручну шкалу оцінювання.

Критерії, показники та шкалу оцінювання члени експертної групи можуть розробити колегіально. У цьому є позитив: експерти, спілкуючись, висувають критерії, які відбивають їхнє бачення та розуміння проблеми; обирають шкалу оцінювання, яка, на їх думку, є зручною. Це позбавить від з'ясування доцільності, важливості тих чи інших критеріїв вже під час експертної процедури. Основний недолік такого підходу – вимагає багато часу для спільної роботи експертів. Можна заздалегідь розробити критерії, шкалу оцінювання та запропонувати членам експертної групи. У цьому теж є свій позитив: члени експертної групи можуть працювати досить автономно один від

одного. Основний недолік – експерти будуть шукати проблеми не тільки в програмі, а й у системі критеріїв та техніці оцінювання.

2.5. Вибір експертних методів

Експертний метод – це механізм, який дозволяє здійснювати педагогічну експертизу. На думку різних авторів, до методів експертизи можна віднести: незалежний аудит, рейтинги результатів олімпіад, конкурсів; державну атестацію та акредитацію закладу освіти (Ю. Конаржевський); анкетування, інтерв'ювання, мозковий штурм, дискусію, метод Делфі, морфологічний метод, спостереження, якісний і кількісний аналіз, парне порівняння (Б. Гершунський); оцінювання (рейтинг), анкетування, самооцінку, Делфі, ранжування, спостереження, якісний і кількісний аналіз, бесіду, кваліметричний метод, тестування (Г. Єльнікова); анкетування, індивідуальну експертну оцінку, морфологічний метод, самооцінки, парне порівняння (Р. Ільясов).

Найбільш повно методи експертного оцінювання представлено у роботі Л. Петренко [7]. Методи розподілено за класифікаційними ознаками: методи індивідуальної експертизи (анкетування, бесіда, інтерв'ю, метод полярних профілів, парне порівняння, метод експертних оцінок, рейтинг-тест, незалежні характеристики, педагогічна діагностика, тести, самооцінка, аналіз продуктів діяльності), методи групової експертизи (соціометрія, референтометрія, організаційно-діяльнісна гра, мозкова атака, метод синектики), метод фронтальної експертизи (морфологічний експертний метод, педагогічний консилиум, педагогічна кваліметрія, педагогічне спостереження, дискусія), методи зовнішньої експертизи (моделювання, моніторинг якості, вимірювання, атестація).

Методи експертизи пов'язані із формою експертизи. Якщо здійснюється індивідуальна експертна оцінка, то найбільш поширеними є: бесіда експерта із замовником, опитування персоналу, спостереження, робота з документацією. На підставі цього формулюється експертний висновок.

За умов колективної та комплексної форми експертизи найбільш поширеними є метод комісій, метод Делфі, кваліметричний підхід. Метод комісій передбачає спільне обговорення проєкту групою експертів та авторської групи і практичних працівників, які будуть втілювати проєкт. Це може бути відкрита дискусія, «мозкова атака». Метод Делфі передбачає виключення можливостей прямого спілкування членів експертної групи між собою. Кожен член експертної групи працює самостійно, заповнює індивідуальний експертний протокол. Після статистичної обробки цих протоколів та заповнення підсумкового протоколу роботи експертної групи, де представлено результати усіх учасників процедури без зазначення прізвищ, кожному члену експертної групи повертають його протокол. Він може вносити до нього поправки, зміни під впливом інших членів групи. Це дозволяє взяти до уваги те, що пропустили, на що не звернули увагу. Анонімність протоколу не дає підстави на тиск авторитету, досвіду, звання, посади тощо. Коригування протоколів у такий спосіб слугує підвищенню якості експертного висновку. Останнім часом в освіті широко використовується кваліметричний підхід до вимірювання продуктів різних шкільних систем. Кваліметрія – це наука про методи кількісної оцінки якості продукції. Оцінювання проєкту розвитку навчального закладу за законами та принципами кваліметрії створює унікальну можливість оцінити соціальні, освітні, виховні та інші аспекти, які раніше не піддавалися кількісній оцінці. Г. Дмитренко доводить, що особливість такого оцінювання полягає у тому, що вдається звести до порівняльного погляду різноманіття вимірюваних різними методами та способами показників, які до того ж мають різні одиниці вимірювання [1].

Експертні методи можуть обирати як експерти, так і замовник процедури. Якщо експерти досвідчені, то вони можуть обрати більш ефективні методи. Якщо ж замовник бажає провести експертизу саме за конкретними методами, то це теж враховується. При цьому експерт може відмовитись від участі у роботі, якщо він не погоджується з цим вибором замовника і передбачає спотворення інформації, або недостатній ступінь розкриття проблем.

2.6. Оброблення даних та підведення підсумків

Статистичний етап процедури експертизи передбачає обробку даних, їх систематизацію та оцінювання різних аспектів об'єкту експертизи. Експертна оцінка – це судження (якісне та кількісне), яке з'являється після ґрунтовної обробки результатів експертизи.

На підсумковому етапі експертної роботи складають протокол експертизи проекту та формулюють експертний висновок.

Експертний висновок передбачає наявність таких позицій: відповідність цілей та змісту діяльності; відповідність методів, форм роботи та очікуваних результатів; значення інноваційного проекту для організації; найкращі знахідки розробників проекту, оригінальність, творчий потенціал; аналіз невикористаних можливостей, резервів; встановлення можливих непередбачуваних розробниками проекту наслідків, ризиків, побічних проблем; оцінка реалістичності проекту, підтвердження необхідними ресурсами; подоліки, помилки, вузькі місця; нові ідеї та пропозиції; висновки щодо ступеня готовності проекту до реалізації [4].

Протокол та висновки враховують думки кожного експерта, в них можна зафіксувати особливу точку зору експерта. Водночас вони повинні бути узгоджені та підписані всіма членами експертної групи.

Заключення

У зв'язку із стійкою тенденцією підвищення уваги керівників до розроблення стратегічних проєктів, що забезпечують розвиток закладів освіти, значущість технології експертизи істотно зростає. Керівник закладу, члени експертної групи повинні уміти здійснити експертизу якісно, завчасно виявити проблеми проєкту та з'ясувати оптимальні умови для його впровадження.

Для подальших досліджень проєктної діяльності та технології експертизи відкритими є питання моделей та критеріїв оцінювання різних систем закладу освіти, суб'єктів діяльності, умов, ресурсного забезпечення.

Потребує удосконалення система підготовки керівника до стратегічного управління та проєктної діяльності в умовах його навчання на менеджерських спеціальностях, під час підвищення кваліфікації.

Література:

1. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент: цільове управління на основі кваліметричного підходу. Київ: ІЗМН, 1996. 140 с.
2. Крулехт М. В., Тельнюк И. В. Экспертные оценки в образовании. Москва: Академия. 2002. 112 с.
3. Мармаза О. І. Інноваційний менеджмент. Харків: Планета-принт, 2016. 197 с.
4. Мармаза О. І. Стратегічний менеджмент. Харків: Планета-принт, 2015. 103 с.
5. Мармаза О. І. Теоретико-прикладні аспекти експертизи проєктів розвитку навчального закладу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя. 2013. Вип. 28 (81). С. 237-244.

6. Новикова Т. Г. Теоретические подходы к технологии экспертизы инновационных проектов. *Школьная технология*. 2002. № 1. С. 161-169.
7. Петренко Л. М. Педагогічна експертиза: технологія експертного оцінювання результатів навчальних досягнень учнів. Харків: Основа. 2007. 176 с.
8. Рупняк Д. М. Организационно-педагогическая деятельность методической службы района (города) по внедрению новых педагогических идей в школьную практику: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Киев, 1991. 161 с.

Author's Information:

Oleksandra Marmaza – PhD of Pedagogical Sciences, Professor, Department of Scientific Foundations of Management, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Ukraine